

Vergaderjaar 1988–1989 Nr. 32a

20 370

Regels met betrekking tot de oprichting van de naamloze vennootschap PTT Nederland NV (Machtigingswet PTT Nederland NV)

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 3 oktober 1988

Inhoud

1.1. Inleidende opmerkingen	2
1.2. Staat als aandeelhouder van PTT Nederland NV	2
1.3. Financiële aspecten	3
1.4. Splitsing ondernemingsfunctie en openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie	6

1.1. Inleidende opmerkingen

Beide ondergetekenden zijn de Vaste commissie van Verkeer en Waterstaat erkentelijk voor het op korte termijn uitbrengen van een nader voorlopig verslag over het wetsvoorstel. Met genoegen namen wij kennis van de door de diverse fracties uitgesproken waardering voor de memorie van antwoord.

Wij zullen graag de aanvullende vragen van de leden van de diverse fracties, welke nog resteerden na de memorie van antwoord, beantwoorden.

In deze memorie wordt zoveel mogelijk de indeling van de memorie van antwoord gevolgd.

De leden van de fractie van de V.V.D. stelden nog enige vragen over de positie van de PTT in de toekomstige informatie-maatschappij.

Zij merkten op dat in de beknopte beschouwingen ter zake in de memorie van antwoord de verwevenheid in het vervoersproces niet helder te voorschijn komt. Bewerkstelligt elektronische transmissie niet veeleer substitutie-effecten en bestaan er daaromtrent tentatieve prognoses, zo vroegen deze leden zich af.

Dienaangaande wordt het volgende opgemerkt. In het postale en elektronische vervoerproces komt reeds jaar en dag het verschijnsel van substitutie voor. Dit zal zich gezien de steeds verder voortschrijdende ontwikkelingen op het gebied van de elektronische media naar verwachting nog verder voortzetten.

Gezien de grote investeringen welke met de toepassing van de zich aandienende nieuwe mogelijkheden op vervoersgebied gepaard gaan, is het van belang daarop op adequate wijze te kunnen inspelen. Omdat door de PTT van diverse vervoersmogelijkheden gebruik wordt gemaakt waardoor er binnen PTT een grote kennis en ervaring op dit gebied aanwezig is, kan het veranderingsproces tot op zekere hoogte worden beheerst. Mede daardoor zal de PTT in staat zijn uit het scala van nieuwe vervoersmogelijkheden die wijzen van vervoer te kiezen, die de meeste kans op succes bieden. De diverse vervoersmogelijkheden blijken elkaar voorts te stimuleren. Tentatieve prognoses wijzen uit dat de samenstelling van de poststromen weliswaar zal gaan veranderen maar dat de totale omvang van het postale verkeer tot na de aanvang van de volgende eeuw niet zal afnemen.

Voorts wordt opgemerkt dat in een groeiende berichtenstroom bepaalde poststromen in het geheel niet voor substitutie in aanmerking komen, terwijl andere stromen slechts geleidelijk voor elektronische afwikkeling in aanmerking zullen gaan komen. Elektronische tekstcommunicatie zal naar verwachting een zeer sterke groei doormaken, waarbij ook substitutie zal kunnen optreden tussen diverse tekstcommunicatiediensten en telefonisch spraakverkeer.

1.2. Staat als aandeelhouder van PTT Nederland NV

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten op dat in de memorie van antwoord wordt gesteld dat het amendement Van Gelder/Koetje (kamerstukken II, 1987/88, 20 370, nr. 18) volgens de beide ondertekenaars van dit wetsvoorstel niet tevens de strekking had, de rol van het parlement te regelen ten aanzien van vervreemding (door PTT Nederland NV) van de aandelen PTT Post BV en PTT Telecommunicatie BV. Voorts is terzake in de memorie nog gesteld dat een dergelijke strekking ook slecht zou passen in het gehele wettelijk kader waar binnen de verzelfstandiging van de PTT haar beslag krijgt. Naar aanleiding van deze passage stelden de leden van de C.D.A.-fractie de vraag of dit in de praktijk betekent dat de aandelen van de besloten vennootschappen

geheel of gedeeltelijk vervreemd kunnen worden. Hoe verhoudt zich de hierboven vermelde stellingname tot de intenties van het aanvaarde amendement Van Gelder/Koetje (kamerstukken II, 1987/88, 20 370, nr. 19) zo vroegen deze leden zich af.

Hieromtrent wordt het volgende opgemerkt. Het amendement Van Gelder/Koetje (kamerstukken II, 1987/88, 20 370, nr. 18) is er op gericht de rol van het parlement bij de gehele of gedeeltelijke vervreemding van de deelneming door de Staat in het kapitaal van PTT Nederland NV wettelijk te regelen. Het amendement was een gevolg van de in de Tweede Kamer geuite wens betrokken te zijn bij een eventuele vervreemding van staatsaandelen gelet op de belangrijke openbare nutstaken van de PTT op het terrein van de post en de telecommunicatie. Deze overheidsinvloed komt, zoals in de memorie van antwoord is gesteld, tot uitdrukking in de verhouding tussen de overheid en PTT Nederland NV, als houder van de concessies. In artikel 5 van het gewijzigd voorstel van wet wordt PTT Nederland NV immers aangewezen als houder van de concessie op – kortweg – het terrein van de post en de telecommunicatie.

De NV zal voor de overheid mitsdien het aanspreekpunt zijn voor de concessies en niet de dochtermaatschappijen aan wie PTT Nederland NV de uitvoering van de concessies op zal dragen (vgl. art. 4 van het gewijzigd voorstel van de Postwet en artikel 11 van het gewijzigd voorstel van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen).

Derhalve heeft de NV groot belang bij haar aandeelhouderschap in haar dochtermaatschappijen PTT Post BV en PTT Telecommunicatie BV. Dit belang komt mede tot uitdrukking in artikel 9, tweede lid, onder c, slot, van de ontwerp-statuten van PTT Nederland NV, waarin is bepaald dat besluiten van de raad van bestuur van PTT Nederland NV, waaronder mede begrepen zijn besluiten tot vervreemding van aandelen van PTT Post en PTT Telecommunicatie BV, de voorafgaande goedkeuring behoeven van zowel de raad van commissarissen als van de Staat in haar rol van aandeelhouder van laatstgenoemde vennootschap. Strikt juridisch is een vervreemding van de aandelen van vorenbedoelde dochtermaatschappijen wel mogelijk, doch in de praktijk ligt dit, mede gezien de eerder gemaakte opmerkingen t.a.v. de concessies, geenszins in de rede. Ten deze wordt verder verwezen naar hetgeen ter zake is opgemerkt in paragraaf 1.3 (blz. 5) van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer en paragraaf 1.2 van de nota naar aanleiding van het eindverslag (blz. 4). Het aanvaarde amendement Van Gelder/Koetje (kamerstukken II, 1987/88, 20 370, nr. 29) heeft tot strekking zeker te stellen dat de Staat te allen tijde over de meerderheid van de uit te brengen stemmen in de vergadering van aandeelhouders van PTT Nederland NV kan beschikken na een eventuele vervreemding van de aandelen die door de Staat zullen worden genomen bij de oprichting van de NV of na een uitgifte van nieuwe aandelen waarin de Staat niet heeft deelgenomen. Hierdoor is de meerderheidsinvloed van de Staat in de vergadering van aandeelhouders van PTT Nederland NV verzekerd en zal de Staat te allen tijde haar voormelde bevoegdheid overeenkomstig artikel 9 van de ontwerp-statuten van PTT Nederland NV kunnen blijven uitoefenen.

1.3. Financiële aspecten

De leden van de fractie van het C.D.A., de V.V.D. en de P.v.d.A. stelden nog enige vragen van financiële aard.

De leden van de fractie van het C.D.A. herhaalden de vraag wat onder een marktconform dividend moet worden verstaan. Welke normen worden gehanteerd bij de vaststelling van een marktconform dividendpercentage. Marktconformiteit is toch een variabel gegeven. Hoe moeten

de aan het woord zijnde leden zich dan een vast dividend-percentage voorstellen dat toch tevens marktconform is. Is het vastleggen van een vast minimum dividend-percentage niet wezensvreemd in een private onderneming waar het winstniveau een variabel gegeven is dat met name afhankelijk is van de marktsituatie; er kan ook verlies gemaakt worden. Wat is de achtergrond van het opnemen van een vast minimum dividend-percentage in de statuten. Geeft artikel 25 van de statuten niet een voldoende flexibele regeling voor het dividend-beleid. Moet op termijn het beleid er niet op gericht zijn op een situatie waarbij aan de Staat als aandeelhouder een normaal, niet bovenmatig dividend wordt uitgekeerd, zo vroegen deze leden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten op dat in de memorie van antwoord wordt gesteld dat de hoogte van de dividend-uitkering steeds zal worden bepaald aan de hand van de concrete bedrijfsresultaten en de ontwikkeling van de financiële positie van PTT Nederland NV.

Zij stelden de vraag hoe zich deze stellingname verhoudt tot het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit in de geraamde Rijks(dividend)inkomsten zoals geschetst in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (kamerstukken II, 1987/88, 20 370, nr. 6, blz. 12).

Naar aanleiding van deze vragen wordt het volgende opgemerkt.

Het primaire dividend is in beginsel bedoeld als een minimum vergoeding voor de kapitaalverschaffer. Het nog vast te stellen primaire dividend zal van beperkte omvang zijn. Ondermeer vanwege het feit dat het als ondergrens wordt gehanteerd, wordt het vastleggen van dit percentage niet als een belemmering ervaren. Het percentage zal mede bepaald worden in relatie tot een in het bedrijfsleven gebruikelijke en derhalve marktconforme vergoeding voor de verschaffer van het lange-termijn-vermogen. Voorts kan de algemene vergadering van aandeelhouders van PTT Nederland NV besluiten dat het primaire dividend niet of slechts ten dele zal worden uitgekeerd. Hiermede is reeds een bepaalde mate van flexibiliteit ingebouwd. Tevens geeft artikel 25 van de ontwerp-statuten van PTT Nederland NV de mogelijkheid tot een flexibel dividendbeleid.

Door middel van de financiële analyses is de vraag getoetst of een financieel neutrale oprichting gerealiseerd kan worden. Het gaat daarbij om de gevolgen van de statuswijziging voorzover deze thans kunnen worden voorzien. Deze vraag kan op basis van de uitkomsten van de analyses bevestigend worden beantwoord. Derhalve is het mogelijk de hoogte van de dividenduitkering te bepalen aan de hand van de concrete bedrijfsresultaten en de ontwikkeling van de financiële positie van PTT Nederland NV. Bij deze beleidslijn kan mede gezien de statutaire winstverdelingsregeling niet worden gesproken van een bovenmatig dividend. De geraamde inkomsten van het Rijk uit PTT Nederland NV zullen zich met dit kader eveneens langs de lijn van de financiële neutraliteit kunnen bewegen.

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen of de geraamde winst voor 1989 en volgende jaren niet alleen voor dividenduitkering maar ook voor vennootschapsbelasting is.

Heeft de maximale uitkering aan de Staat betrekking op de winst na vennootschapsbelasting, zo vroegen deze leden.

Onder de geraamde winst wordt in de memorie van antwoord verstaan het resultaat na rente en belasting. Het winstuitkeringspercentage aan de Staat heeft betrekking op het bovenbedoelde resultaat.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wezen er op dat in de memorie van antwoord wordt gesteld dat thans nog geen inzicht kan worden

gegeven in de openingsbalans. Wel wordt gesteld dat de openingsbalans een gezonde en verantwoorde startpositie van PTT Nederland NV mogelijk moet maken.

Dit is het uitgangspunt bij het overleg met de externe accountant. Wat wordt, zo vroegen deze leden, nu exact verstaan onder de gezonde en verantwoorde startpositie? Wat gebeurt er als de financiële consequenties van de af te sluiten CAO's niet overeen komen met de ramingen? Kan een indicatie worden gegeven van de bedragen waarmede rekening moet worden gehouden? Welke gevolgen heeft de verkregen overeenstemming met betrekking tot de leningsmodaliteiten voor de openingsbalans?

Deze leden merkten voorts op dat in de memorie van antwoord wordt gesteld dat met de PTT is afgesproken dat, indien nodig, door de PTT een voorstel kan worden ingediend tot conversie van achtergestelde leningen in aandelenkapitaal tot een bedrag van f 750 miljoen. Zij stelden de vraag welke gevolgen dit heeft voor de inkomsten van het Rijk zoals weergegeven in de memorie van toelichting.

Een slagvaardig opereren van PTT Nederland NV vereist dat aan een aantal bedrijfseconomische uitgangspunten wordt voldaan. Deze uitgangspunten dienen – rekening houdend met de aard en de specifieke taak van het bedrijf – zodanig gekozen te worden dat bijzondere voordelen noch bijzondere nadelen voor PTT Nederland NV ten opzichte van andere bedrijven zullen ontstaan. Een gezonde en verantwoorde startpositie van PTT Nederland NV houdt in dat een op continuïteit gerichte bedrijfsvoering mogelijk is en PTT het vertrouwen van kapitaalverschaffers heeft zodat lenen op de kapitaalmarkt tegen redelijke voorwaarden mogelijk is.

In de openingsbalans is er sprake van een passende eigen vermogenspositie van PTT Nederland NV die is gebaseerd op de volgende drie criteria: het scheppen van een gezonde startpositie, recht doen aan juiste concurrentieverhoudingen en een evenwichtige en verantwoorde regeling van de inkomsten van het rijk uit PTT Nederland NV.

Ter zake wordt verder verwezen naar het hieromtrent reeds opgemerkte in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer. Voorts is van belang dat een voorziening voor bedrijfseconomische risico's zal worden opgenomen zoals is uiteengezet in de memorie van antwoord.

PTT kan indien nodig een voorstel indienen tot conversie in aandelenkapitaal tot een bedrag van maximaal f 750 mln aan achtergestelde leningen, zodat als de omstandigheden daartoe aanleiding geven het eigen vermogen door de Staat kan worden versterkt.

Ten aanzien van de af te sluiten CAO's is in de eerdere financiële analyses met betrekking tot de startpositie van PTT Nederland NV rekening gehouden met een aangegeven financieel kader. Het betreft de structurele loonkostenstijging ondermeer als gevolg van nieuwe bruto-salarissen en hogere, ten laste van de werkgever komende sociale verzekeringspremies en de tijdelijke loonkostenstijging ten gevolge van de overgangmaatregelen. Hangende het overleg tussen de CAO-overlegpartners wordt het niet opportuun geacht hieromtrent nadere mededelingen te doen, teneinde dit overleg niet onnodig te belasten.

De overeenstemming die in beginsel is bereikt over de leningsmodaliteiten heeft geen invloed op de openingsbalans doch wel op de ontwikkeling van de exploitatiekosten. De leningsmodaliteiten passen in dit kader binnen de aannamen bij eerdere financiële analyses.

PTT zal een voorstel tot conversie indienen indien zij vindt dat versterking van het eigen vermogen op deze wijze noodzakelijk is. Een dergelijke versterking van het eigen vermogen wordt thans niet voorzien. Door omzetting van achtergestelde leningen in aandelenkapitaal worden de rentelasten van PTT Nederland NV verlaagd, waardoor het resultaat van PTT Nederland NV gunstig wordt beïnvloed. De omzetting heeft

ceteris paribus tot gevolg dat de rente-inkomsten van het Rijk dalen en de Vpb-inkomsten en het uitgekeerde dividend stijgen. Een eventuele omzetting leidt dan derhalve tot een gedempt effect in de inkomstenstroom van het Rijk uit PTT Nederland NV.

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten op dat uit de uiteenzetting over additionele financiering de conclusie lijkt te kunnen worden getrokken dat de directies van de werkmaatschappijen weinig tot geen beleidsvrijheid hebben met betrekking tot de financiering. Is dat juist en gewenst zo vroegen deze leden zich af. Kunnen de werkmaatschappijen zelfstandig beslissen over de bestemming van de door henzelf gegenereerde cash-flow? Hoe ver rijkt de autonomie van de directies van de werkmaatschappijen op deze en andere beleidsvelden.

In de statuten zijn bepalingen opgenomen gericht op de concernfinanciering. Zo is in de omschrijving van het doel van de PTT Nederland NV en van de werkmaatschappijen bepaald dat de vennootschappen ten doel hebben het financieren van groepsmaatschappijen. Verder zal de autonomie van de directies van de werkmaatschappijen op de verschillende beleidsvelden (waaronder het financiële) worden aangegeven door de Raad van Bestuur van PTT Nederland NV. Met betrekking tot de financiering zal de Concern Treasury van PTT Nederland NV werkzaam zijn. Deze keuze berust op overwegingen van efficiency en effectiviteit van de financiering voor het gehele PTT-concern. Binnen de gegeven kaders hebben de werkmaatschappijen beleidsvrijheid.

1.4. Splitsing ondernemingsfunctie en openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten op dat in de memorie van antwoord wordt gesteld dat de splitsing geen doel maar een middel is om verholde kruissubsidies te voorkomen. De minister bestrijdt de conclusie dat de evaluatie afgewacht moet worden voordat tot reorganisatie kan worden overgegaan die moet leiden tot juridische splitsing van de ondernemingsfunctie en de openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie. Toch wordt in de memorie van antwoord gesteld dat de resultaten van de evaluatie de vraag moeten beantwoorden of de splitsing het juiste middel is om concurrentievervalsing door kruissubsidies te voorkomen, zo stelden deze leden. Zij vroegen daarop wat de zin is van een evaluatie op dit gebied als het gekozen middel van de splitsing al te voren vaststaat. Dienaangaande wordt het volgende opgemerkt.

De betekenis van het geamendeerde artikel 2, vijfde lid, is, dat de splitsingsopdracht bij de inwerkingtreding van het wetsontwerp het uitgangspunt is.

Teneinde tijdig te kunnen bezien of bij de voorbereiding van de splitsing knelpunten zijn ontstaan die de uitvoering van de splitsing zouden kunnen beïnvloeden is een evaluatie voorzien die mede de vraag moet beantwoorden of wel het juiste middel is gekozen om het doel, te weten het vermijden van verholde kruissubsidies, op een adequate manier te bereiken.

De evaluatie wordt dezerzijds mitsdien als een waardevol middel gevoeld, dat niet kan worden gemist, om tot een afgewogen oordeel omtrent alle aspecten welke met de splitsing samenhangen te komen.

Dat oordeel kan echter niet worden gevormd indien niet reeds een voorbereiding tot splitsing in gang is gezet die mede de gegevens voor de evaluatie zal moeten verschaffen.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
N. Smit-Kroes

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding